

Cyflwyniad Cyngor y Gweithlu Addysg i Bwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg Cynulliad Cenedlaethol Cymru: Ymchwiliad i Addysg a Dysgu Proffesiynol Athrawon

Rhagarweiniad

1. Cyngor y Gweithlu Addysg (CGA) yw'r corff rheoleiddio annibynnol yng Nghymru ar gyfer athrawon mewn ysgolion a gynhelir, athrawon Addysg Bellach a staff cymorth dysgu mewn ysgolion a lleoliadau Addysg Bellach. Bydd ein cylch gwaith yn ymestyn i reoleiddio gweithwyr ieuenctid a chymorth ieuenctid a phobl sy'n gweithio ym maes dysgu yn y gweithle o Ebrill 2017 ymlaen. Ei nod yw codi statws y gweithlu addysg trwy gynnal a hybu'r safonau ymarfer ac ymddygiad proffesiynol uchaf er budd ymarferwyr addysg, dysgwyr a'r cyhoedd.
2. Mae CGA yn nodi bod yr ymchwiliad hwn yn canolbwyntio ar athrawon mewn ysgolion yn unig, ond mae data o'n cofrestr yn dangos bod y gweithlu addysg llawer yn fwy amrywiol ac yn esblygu. Colli cyfle fyddai peidio ag ystyried y gweithlu addysg ehangach yn gyfannol, gan fod llawer o weithwyr proffesiynol yn cyfrannu at safonau addysgu a dysgu ar draws amrywiaeth o leoliadau, sydd yn llawn haeddu gallu manteisio ar gyfleoedd dysgu proffesiynol o safon. Mae angen ymgorffori ymwybyddiaeth o gyfansoddiad y gweithlu addysg, a gwerthfawrogiad cywir ohono, yn llawn mewn polisïau presennol.
3. Bu'n ofynnol i weithwyr cymorth dysgu gofrestru gyda CGA o Ebrill 2016 ymlaen ac mae'r Gofrestr ymarferwyr addysg yn dangos bod dros 31,000 o staff cymorth dysgu cofrestredig yng Nghymru erbyn hyn. Mae hyn yn nesáu at nifer yr athrawon ysgol (33,000). Mae'r ffigur hwn yn gynydd sylweddol o gymharu â'r amcangyfrifon cychwynnol a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru, a ragwelodd ffigurau cofrestru o ryw 23,000 o staff cymorth dysgu mewn ysgolion. Cyn cofrestru, bach iawn a wyddys am gyfansoddiad gwirioneddol y gweithlu addysg yng Nghymru. Mae'r gweithlu addysg yn amrywiol ac yn esblygu, a dylai hyn fod yn ystyriaeth allweddol mewn unrhyw brosesau cynllunio a llunio polisïau yn y dyfodol.

Datblygiad Proffesiynol Parhaus

4. Yn ystod 2005 i 2008, cyflawnodd Cyngor Addysgu Cyffredinol Cymru (a ad-drefnwyd maes o law yn CGA) adolygiad o drefniadau datblygiad proffesiynol i athrawon yng Nghymru, gan arwain at argymhellion ffurfiol i Lywodraeth Cymru. Amlygodd yr adolygiad hwn bryderon arwyddocaol yn gysylltiedig ag argaeledd, cysondeb ac ansawdd y ddarpariaeth, ynghyd â'r cymorth ariannol, ac mae'r problemau hyn yn amlwg o hyd. Fe wnaeth yr adolygiad cynhwysfawr a gyflawnwyd gan y CyngACC argymhell yn gryf y dylai rhaglenni cenedlaethol o ddatblygiad proffesiynol parhaus, gyda'u hansawdd wedi'u sicrhau, fodoli trwy gydol gyrfa ymarferwr. Mae'r dogfennau ar gael i'w darllen ar wefan CGA¹.

¹ <http://www.ewc.wales/site/index.php/cy/ymchwil-ac-ystadegau/cyngor-addysgu-cyffredinol-cymru-archif>

5. Ar hyn o bryd, mae diwygiadau ar raddfa fawr yn mynd rhagddynt yn y sector addysg, ynghyd â mentrau cysylltiedig i wireddu'r diwygiadau hyn, ac mae'r rhain yn cael eu harwain yn ganolog gan Lywodraeth Cymru. Fodd bynnag, mae'r model cyflwyno ar gyfer y diwygiadau hyn, gan gynnwys cyflwyno datblygiad proffesiynol parhaus (DPP), yn un rhanbarthol. Er enghraifft, caiff hyfforddiant ei ddarparu ar hyn o bryd gan y consortia rhanbarthol, a heb fonitro ac adolygu effeithiol, mae potensial i hyn arwain at wahaniaethau a diffyg ymagwedd safonedig at hyfforddiant ar draws Cymru. Mae angen gwerthusiad llawn a pharhaus o gyfraniad consortia rhanbarthol yn gyfan gwbl er mwyn pennu ai dyma'r dull gorau o godi safonau ar draws Cymru. Hefyd, mae'n hanfodol sicrhau bod y system yn cynnig gwerth am arian i drethdalwyr Cymru. Heb lywodraethu canolog, mae'n anodd cynnal system DPP sy'n ddigon cadarn ac ymatebol i ateb heriau system addysg fodern sy'n destun diwygio sylweddol. Hefyd, mae angen sicrhau bod mynediad/cyfle cyfartal i bob ysgol/ymarferwr ar draws ardaloedd consortia. Mae adroddiadau diweddar gan Estyn wedi amlygu nifer o argymhellion ynghylch effeithiolrwydd y consortia rhanbarthol².
6. Mae Ysgolion Arloesi ac Ysgolion Hwb wedi cael y cyfrifoldeb am rannu arfer gorau gydag ysgolion / athrawon eraill; fodd bynnag, beth mae hyn yn ei olygu yn ei hanfod yw bod yr athrawon gorau yn aml yn cael eu dwyn o'u dosbarthiadau am gyfnodau sylweddol, gan gael effaith negyddol ar ddysgwyr. Mae angen taro cydbwysedd rhwng sicrhau bod safonau'n cael eu cynnal yn sefydliad yr ymarferwr ei hun ac amlygu ffyrdd arloesol o ledaenu arfer gorau.
7. Mae'r sylfaen dystiolaeth ynghylch beth yw DPP effeithiol ar gyfer ymarferwyr yn tyfu, ond ni chaiff ei hadlewyrchu o reidrwydd mewn datblygu a gweithredu polisïau yng Nghymru. Mae'n bwysig bod sylfaen dystiolaeth gref ar gyfer mentrau newydd i sicrhau eu bod yn cael y cyfle gorau i lwyddo. Mae ar ymarferwyr a rhanddeiliaid, gan gynnwys y cyhoedd yn ehangach, angen yr hyder bod newidiadau a wneir yn rhai angenrheidiol, perthnasol ac yn cynrychioli gwerth gorau, a'u bod er budd pennaf codi safonau yng Nghymru.
8. Ar hyn o bryd, mae gwaith yn mynd rhagddo i greu cyfres o safonau proffesiynol ar gyfer y gweithlu addysg. Nid yw'r safonau presennol ar gyfer athrawon wedi'u hadnewyddu ers sawl blwyddyn, felly mae'r proffesiwn mewn sefyllfa fregus o ganlyniad. Er mwyn cynnal hyder bod y safonau'n parhau'n berthnasol ac yn addas at eu diben, dylid eu hadolygu yn systematig, yn rheolaidd. Hoffai CGA weld sbardunau cryf ar gyfer DPP yn y gyfres newydd o safonau. Yn Lloegr, mae gwaith eisoes wedi'i wneud o ran safonau DPP³

² <https://www.estyn.gov.wales/inspection/search?sector=2244>

³ <https://www.gov.uk/government/publications/standard-for-teachers-professional-development?>

9. CGA yw'r corff rheoleiddio annibynnol ar gyfer ymarferwyr addysg yng Nghymru ond hyd yn hyn, nid oes ganddo'r un cylch gwaith â'i gyrff rheoleiddio cyfatebol o ran llunio a pherchenogi'r safonau ar gyfer y bobl y mae'n eu cofrestru, a chyflawni rôl sicrhau ansawdd ar gyfer gweithgarwch DPP. O ystyried bod hyn yn arfer cyffredin ar draws amrywiaeth fawr iawn o gyrff rheoleiddio, rydym yn disgwyl yn frwd i'r ymgynghoriad bwriadedig ar drosglwyddo'r swyddogaethau hyn i CGA gael ei roi ar waith, fel y cyhoeddodd y Gweinidog Addysg blaenorol yn sgil cytundeb gan y Cabinet ym mis Gorffennaf 2015 (CAB 14-15 (73)), ac fel y'i hamlinellwyd ymhellach yn Cymwys am Oes (tudalen 15):

Byddwn yn datblygu rôl y sefydliad newydd, Cyngor y Gweithlu Addysg, er mwyn iddo gynnal proffesiwn statws uchel.

Y prif ffactor llwyddiant o ran datblygu a chynnal gweithlu medrus fydd sicrhau bod cyfleoedd am ddatblygiad proffesiynol parhaus o fewn cyrraedd **pob** ymarferwr addysg ac yn briodol iddynt, ac nad ydynt wedi'u cyfyngu i athrawon.

Rôl Addysg Gychwynnol Athrawon

10. Rydym yn croesawu'r cynnig gan Lywodraeth Cymru i drosglwyddo cyfrifoldeb am achredu rhaglenni HCA ar gyfer athrawon ysgol i CGA. Fodd bynnag, bydd y newidiadau arfaethedig yn mynd i'r afael â'r cyflenwad athrawon ysgol a'u hansawdd yn y dyfodol yn unig. Credwn mai nawr yw'r amser i ddechrau bwrw golwg ar y gofynion mynediad a'r ddarpariaeth ar gyfer grwpiau eraill yn y gweithlu addysg, er enghraifft y TAR (AB). Dylai pob gweithiwr proffesiynol sy'n cefnogi pobl ifanc mewn rôl addysgol gael yr un cyfle a'r cymorth cychwynnol ar ddechrau gyrfa a gaiff eu cydweithwyr mewn rolau addysg eraill, ac mae dysgwyr yn haeddu cael yr ymarferwyr gorau oll i'w cefnogi ar eu taith drwy addysg. Mae'n holl bwysig bod hyfforddiant o'r fath o safon digonol a bod safonau ar draws darparwyr yn gyson ac yn adlewyrchu'r arfer gorau presennol. Dylai pob myfyriwr sy'n cwblhau'r rhaglenni hyn fod yn barod i ddechrau yn eu proffesiwn yn hyderus ac wedi'u paratoi'n llwyr i ateb heriau system addysg fodern. Er mwyn i Gymru fod yn wirioneddol barod ar gyfer gweithredu argymhellion Donaldson, mae angen ystyried goblygiadau o'r fath.
11. Mae ystadegau presennol yn ymwneud â'r ddarpariaeth HCA yn dangos bod deilliannau myfyrwyr yn amrywio rhwng sefydliadau. Mae nifer y gohiriadau, er enghraifft, yn awgrymu bod prosesau anghyson ar draws sefydliadau a nodwn mai nifer bach iawn o fyfyrwyr sy'n cofrestru ar raglenni HCA sy'n methu, sy'n codi cwestiynau ynghylch trylwyrdd prosesau. Mae'r duedd hon i'w gweld yn y broses Sefydlu hefyd, lle y mae ystadegau'n dangos mai dim ond 10 o blith 15,125 o athrawon newydd sydd wedi methu eu cyfnod Sefydlu ers iddo gael ei gyflwyno yn 2003, sef 0.07%. Dylid cynnwys gwerthusiad trylwyr o werth y broses Sefydlu ar ei ffurf bresennol mewn unrhyw flaen-gynllunio er mwyn hybu hyder yn safon ein hathrawon newydd gymhwyso a mynd i'r afael â'r pryderon ynghylch prosesau sicrhau

ansawdd y ddarpariaeth ar lefel genedlaethol, rhanbarthol a sefydliad unigol. Gellir darparu data ar ddeilliannau HCA i Lywodraeth Cymru, pe byddai hyn o gymorth.

Digonolrwydd Gweithlu'r Dyfodol

12. Cynigiodd yr Athro Donaldson ymagwedd 'o'r gwaelod i fyny' at ddatblygu'r cwricwlwm; hynny yw, y dylid rhoi'r cyfrifoldeb am hyn i ymarferwyr. Er bod i hyn ei rinweddau amlwg, dylid cydnabod hefyd nad oes profiad gan ymarferwyr o ddylunio cwricwlwm. Yn y gorffennol, datblygwyd y cwricwlwm yn ganolog ac mae ymarferwyr wedi cael cyfrifoldeb am ei gyflwyno. Mae'r ymagwedd newydd yn wahanol iawn a bydd angen cymorth priodol ar y rhai sy'n datblygu'r cwricwlwm. Mae cyfleoedd o hyd i ddatblygu sgiliau'r proffesiwn yn y maes hwn, ond byddai angen mynd i'r afael â hyn ar frys o ystyried yr amserlen uchelgeisiol sydd yn yr arfaeth ar gyfer gweithredu'r cwricwlwm. Mae arwyddion bod consortia ac ysgolion arloesi yn gorfod dechrau o'r dechrau i feithrin gallu yn yr ysgolion i ddatblygu'r cwricwlwm. Mae'n bwysig bod Cymru yn dysgu o brofiadau diwygio'r cwricwlwm yn yr Alban hefyd.
13. Yn ogystal â diwygio'r cwricwlwm, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cyhoeddi strategaeth uchelgeisiol am filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae i hyn oblygiadau enfawr i'r gweithlu addysg, sy'n cael eu hystyried yn sbardunau allweddol y strategaeth. Os yw'r galw am siaradwyr Cymraeg yn debygol o gael ei ysgogi gan ofynion y strategaeth newydd, bydd cynllunio effeithiol yn hanfodol i sicrhau bod y gweithlu a gyflenwir yn ateb y galw ac mae angen i'r cynllunio hwn fynd y tu hwnt i'r cyflenwad athrawon ysgol.
14. Mae angen ystyried y cyfleoedd datblygu mwy ffurfiol sydd ar gael i ymarferwyr addysg, yn enwedig gan mai ym mlwyddyn academiaidd 2014/2015 yr oedd modd i'r garfan olaf gofrestru ar raglen y Radd Meistr mewn Ymarfer Addysgol. Roedd y Radd Meistr hon wedi'i hanelu at athrawon newydd gymhwyso yn unig, gyda diffyg cyfleoedd tebyg i weddill y gweithlu addysg a fyddai wedi gallu creu sefyllfa annheg, a allai fod wedi peri rhwyg. Roedd y rhaglen yn cyd-fynd yn agos â blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ac roedd yn rhoi sylfaen gadarn ar gyfer rhoi'r medrau i newydd-ddyfodiaid i'r proffesiwn yr oedd arnynt eu hangen i yrru'r agenda addysg newydd. Hyd yn hyn, nid oes cynlluniau clir ar waith ar gyfer rhaglen newydd; fodd bynnag, ym mis Mawrth 2015, cyhoeddodd Huw Lewis y byddai'r Fargen Newydd ar gyfer y Gweithlu Addysg

yn cefnogi pob ymarferwr ac yn eu galluogi i ymateb i'r cyfleoedd a'r heriau sydd o'u blaenau yn sgil argymhellion yr Athro Graham Donaldson a'r Athro John Furlong. Bydd y Fargen Newydd yn helpu ymarferwyr i ddatblygu eu harferion yn y ffyrdd mwyaf effeithiol er mwyn gwella canlyniadau eu dysgwyr.

15. Nid yw'n ymddangos bod yr addewidion hyn wedi'u gwireddu ac ni fu unrhyw gyhoeddiad dilynol i sicrhau'r gweithlu bod DPP yn parhau'n ffocws allweddol i Lywodraeth Cymru. Er

mwyn i Gymru arwain y ffordd ym maes addysg, mae angen i'r DPP a gynigir fod yn ymatebol er mwyn cefnogi'r agenda newydd. Nid oes awgrym ynghylch pa mor effeithiol y bu rhaglen y Radd Meistr o ran cefnogi agenda addysg Llywodraeth Cymru, a yw wedi helpu i gadw athrawon newydd neu a yw'n cynrychioli gwerth am arian.

16. Mae'n bosibl y gallai sefydlu'r Academi Arweinyddiaeth Genedlaethol newydd helpu i hybu a darparu DPP, ond yn ôl yr arwyddion cynnar, bydd y fenter hon yn canolbwyntio'n sylweddol iawn ar staff addysgu ysgolion, heb edrych y tu hwnt i'r grŵp hwn ac, felly, ddim yn cefnogi na datblygu'r gweithlu ehangach.

Gwybodaeth a Chyrhaeddiad CGA

17. Ym mis Tachwedd 2016, lansiom yr arolwg cyntaf erioed o'r gweithlu addysg ar ran Llywodraeth Cymru. Mae arolygon ar wahân wedi'u datblygu ar gyfer pob un o gategoriâu cofrestru CGA, yn ogystal ag arolwg pwrpasol ar gyfer athrawon cyflenwi a staff cymorth. Roedd yr arolygon yn cynnwys cwestiynau mewn meysydd allweddol fel parodrwydd ar gyfer Donaldson a'r berthynas rhwng Datblygiad Proffesiynol Parhaus a rheoli perfformiad. Disgwyliwn i'r canlyniadau gael eu cyhoeddi yn gynnar yn ystod 2017.
18. Mae CGA yn cynhyrchu ac yn gofalu am adnodd data helaeth ac unigryw yn ymwneud â'r gweithlu addysg yng Nghymru, y gellid manteisio ymhellach arno i ategu mentrau polisi Llywodraeth Cymru. Er enghraifft, ymgymryd ag ymchwil a gwaith arolygu / ansoddol fwy targedig ynghylch grwpiau cofrestreion i ddatblygu dealltwriaeth ehangach o'r materion llai pendant yn y sector addysg, gan gynnwys gwybodaeth am natur cymwysterau cofrestreion, er enghraifft, a ph'un a ydynt yn gweithio mewn rôl sy'n gysylltiedig yn uniongyrchol â'r cymhwyster hwnnw ai peidio, yn enwedig mewn perthynas â phynciau a chyfnodau a addysgir.
19. O dan Ddeddf Addysg (Cymru) 2014, gall CGA ymgymryd â gweithgareddau recriwtio ar ran Llywodraeth Cymru. Yn hanesyddol, mae cynllunio'r gweithlu wedi ystyried athrawon a phenaethiaid ysgol yn unig. Gan fod CGA bellach yn cofrestru staff cymorth dysgu a darlithwyr addysg bellach, ac wrth i'r galw am staff cymorth dysgu dyfu, byddem yn annog llunwyr polisi i ystyried cyfanosoddiad y gweithlu cyfan.
20. O Ebrill 2017 ymlaen, bydd y Cyngor hefyd yn gallu casglu gwybodaeth am grwpiau newydd o gofrestreion, h.y. darpariaeth dysgu yn y gweithle a grwpiau ieuenctid. Bydd dadansoddi ystadegol yn cefnogi Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid allweddol ymhellach wrth gynllunio'r gweithle. Mae dwyn y grwpiau amrywiol hyn o weithwyr addysg proffesiynol o dan un corff rheoleiddio yn cydnabod y continwrm addysg yn glir a dylai hwyluso cynllunio strategol a datblygiad polisi yn y dyfodol.

21. Cafodd CGA ei gomisiynu gan Lywodraeth Cymru i ddatblygu'r 'Pasbort Dysgu Proffesiynol', a lansiwyd yn swyddogol ym mis Medi 2016. I ryw raddau, mae hyn yn rhoi i ymarferwyr y dulliau y mae arnynt eu hangen i gofnodi eu gweithgarwch datblygu proffesiynol yn ganolog mewn ffordd y gellir ei throsglwyddo'n hawdd os byddant yn symud rhwng cyflogwyr. Ar hyn o bryd, mae'r nifer sy'n dewis defnyddio'r rhaglen y tu hwnt i'r categorïau gorfodol yn galonogol, ond mae angen gwneud rhagor o waith i ymgorffori'r broses ymhellach fel y daw'n arfer ar draws pob sector. Hefyd, rydym yn bwriadu darparu EBSCO o fewn y Pasbort Dysgu Proffesiynol o Fawrth 2017 ymlaen. Yn ogystal, mae CGA wedi datblygu menter y Gyfnewidfa Ddysgu ar ran Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn rhoi mynediad i ymarferwyr at gronfa ddata chwiliadwy o gyfleoedd dysgu rhanbarthol, cenedlaethol a rhyngwladol ar gyfer pynciau gwyddoniaeth, technoleg, peirianeg a mathemateg (STEM), TGCh a Chyfrifiadureg. Bu hwn yn ddatblygiad diweddar pwysig a'i nod yw cynorthwyo ymarferwyr i adnewyddu ac ymestyn eu harbenigedd pwnc.